

Реферат о завршеној докторској дисертацији кандидата Милана Вукелића

„Активности цихадистичких лобија у Сједињеним Америчким Државама“

1. Основни подаци о кандидату и дисертацији

МА Милан Вукелић рођен је у Београду, 18. фебруара 1986. године, где је завршио XI Београдску гимназију. Дипломирао је на Факултету за пословне студије (Универзитет Мегатренд), смер међународно пословање. Иако је основно образовање стекао на факултету економског усмерења, интересовања кандидата су се одувек базирала на проучавању политичких збивања у свету, пре свега са становишта односа религије и политике. У складу с тим, 2015. године уписује мастер академске студије на Факултету политичких наука у Београду (Политиколошке студије религије), које успешно завршава одбраном рада „Деловање Исламске државе на Косову и Метохији“. Како би унапредио своје знање, кандидат 2016. године на Факултету политичких наука у Београду уписује Специјалистички програм иновација знања из области религије и политике, које завршава одбраном специјалистичког рада на тему „Цихад у идеологији Исламске државе“. Школске 2017/2018. године, кандидат уписује докторске студије политикологије на Факултету политичких наука у Београду.

Научно - истраживачки рад кандидата Милана Вукелића заснива се на проучавању односа религије и политике, религијског (пре свега исламског) фундаментализма и екстремизма, као и идеологије и активности исламских екстремистичких организација.

Од 2014. године, Милан Вукелић је запослен у Влади Републике Србије, Канцеларија за Косово и Метохију, Сектор за међународну сарадњу, подршку официру за везу при мисији Европске уније у Приштини и ИПА пројекте.

Докторска дисертација „Активности цихадистичких лобија у Сједињеним Америчким Државама“ састоји се од увода, закључка и осам поглавља. Њу чине 213 страна текста, уз 21 страна литературе, као и биографија аутора. Дисертација је иначе одобрена на седници Наставно - научног већа Факултета политичких наука у Београду, 17. септембра 2020. године. Веће научних области правно - економских наука Универзитета у Београду, Одлуком број 61206-3097/2-20 ЈЋ, дало је сагласност о прихватању теме докторске дисертације на седници одржаној 29. септембра 2020. године. У складу са Правилником о академској честитости Факултета политичких наука, дисертација је прошла проверу плагијата у програму *iThenticate* и закључено је да она не садржи текст који је неправилно преузет из других извора.

Увидом у списак коришћене литературе Комисија констатује да је она пажљиво пробрана и релевантна за наведену тему, да је на основу ње било могуће написати квалитетан научни рад

Библиографија кандидата

Чланци у научним часописима и зборницима:

- Милан Вукелић, Исламски екстремизам у југоисточној Азији, *Војно дело* 6/2019, ISSN 0042-8426 UDK 355/359 (**Категорија M51**);
- Milan Vukelić, Albanian Muslims in the Islamic State as Subject of Research of Politology of Religion, *Politology of Religion: a Biannual Conference 2018, Conference Proceedings*, ISBN 978-86-6425-057-3 (**M33**);
- Милан Вукелић, Ислам као чинилац мултикултурализма у идентитету Европске уније, *Култура полиса, год. XVI (2019), бр. 38*, ISSN 1820-4589 UDK 28:323(4) (**M51**);
- Милан Вукелић, Појам цихада у активностима Исламске државе, *Војно дело* 6/2017, ISSN 0042-8426 UDK 355/359 (**M51**);
- Милан Вукелић, Ширење шиитског ислама у Босни и Херцеговини, *Култура полиса, год. XIV (2017), бр. 33*, ISSN 1820-4589 UDK 28(5):28(497.6) (**M51**);
- Милица Ћурчић, Милан Вукелић, Жене са територије Западног Балкана у исламским терористичким организацијама, *Безбедност год. LXII бр.2/2020*, УДК 329.3:28]:323.285-055.2(497) 323.285:343.341-055.2(497) (**M51**);

- Milan Vukelić, Civilization Jihad by Muslim Brotherhood in the United States of America, *Politology of Religion: III Bi-Annual Conference 2021 – Conference proceedings*, ISBN: 978-86-6425-086-3, UDC 29:28(94(73)) (M33);
- Милан Вукелић, Исламски екстремизам на Косову и Метохији – безбедносни изазов за Републику Србију, *Војно дело*, 3/2022, ISSN 0042-8426, UDK 355/359 (M51).

Приказ књиге:

- Milan Vukelić, Finding W.D. Fard: Unveiling the Identity of the Founder of the Nation of Islam, *Politics and Religion Journal Vol 13 No 2 (2019)*, ISSN 1820-6581 UDK 32:2.

Научна монографија:

- Милан Вукелић, Косово и Метохија под заставом Исламске државе“, Центар за проучавање религије и верску толеранцију, Београд, 2018. ISBN 978-86-87243-16-3.

Вредно је истаћи да ова монографија представља значајан допринос сагледавању потенцијалне терористичке опасности од тзв. државе Косово не само за Републику Србију и земље региона него и за читав свет. Пошто је аутор аргументовано показао да је окупирана територија Косова и Метохије постала извориште исламског екстремизма, ова монографија осим теоријског има и практично-политички значај.

Самостални пројекти/предавања:

- „Исламизација Европе: мит или стварност“, Културни центар Новог Сада, 4.12.2019;
- „Иран као регионална сила и стуб шиитског ислама“, Културни центар Новог Сада, 2.3.2020;
- „Албански муслимани у Сирији и Ираку као стуб халифата Исламске државе“, Културни центар Новог Сада, 2.9.2020;
- „Дихад у Авганистану и успон талибана“, Културни центар Новог Сада, 15.10.2021;
- „Жене и тероризам: дихадисткиње са Западног Балкана у редовима Исламске државе“, Културни центар Новог Сада, 16.5.2021.

Учешће на научним конференцијама:

- *Politology of Religion: A Biannual Conference 2018*, Факултет политичких наука, Београд, 23. новембар 2018. године;
- *Politology of Religion: III Bi-Annual Conference 2021*, Факултет политичких наука, Београд, 28. мај 2021. године;
- „Косово и Метохија – безбедносни изазов и/или перспектива Републике Србије“, Институт за стратегијска истраживања Министарства одбране Р. Србије, Београд, 15. децембар 2021. године.

2. Предмет истраживања и циљ докторске дисертације

Докторска дисертација „Активности цихадистичких лобија у Сједињеним Америчким Државама“ почива како на добром познавању исламске теологије тако и политичке операционализације основних верских постулата, пре свега цихада. То је био неопходан предуслов да би се ваљано тематизовао предмет истраживања дисертације, који гласи: *На територији САД делују бројни цихадистички лобији, чији је циљ потпуна исламизација ове земље. Управо дефинисање појма цихадистички лобији, као и идентификација појединаца и организација које га чине, показује да је Кандидат изузетно добро упућен у суштину ислама као вере, чија је специфичност да од својих верника захтева да се, сваки сходно својим могућностима, ангажују у цихаду, неко рукама (тј. силом, оружјем), неко финансијским средствима, неко језиком (тумачењем ислама, пропагандом), неко срцем (мржњом према непријатељима ислама). Вукелић је настојао да у разумевању феномена цихада избегне уобичајене идеолошке замке, те се стога дистанцирао од једностраних интерпретација овог феномена, било оних који ислам поистовећују са агресивном, крајње нетолерантном религијом, било оних који настоје да, разликовањем малог и великог цихада, минимализују императив учешћа свих муслимана у цихаду. Иако се Кандидат у великој мери ослања на теоријске увиде конзервативних америчких аутора, који су из патриотских разлога настојали да упознају америчку јавност са опасношћу која им прети од неких исламских организација и појединаца, чији је дугорочни циљ промена идентитета САД и исламизација ове земље, он ипак испољава и критички однос према претензији САД да инструментализује ислам за своје циљеве. О томе сведочи његово разматрање различитих покушаја алтернативног тумачења појединих*

значајних дешавања у САД, као што је нпр. чувено рушење кула близнакиња 11. септембра 2001.

Оно што је врло важно приметити јесте чињеница да је Кандидат, на самом почетку своје дисертације, јасно нагласио да **исламска вера као таква није нужно окренута против евроамеричке цивилизације и Запада као друштва**. Ипак, значајан део муслимана, фундаменталистички настројен, САД виде као главну претњу која им стоји на путу ка остварењу коначног циља, а то је исламизација целе планете. Будући да је тај циљ тешко остварив, да су, имајући у виду однос снага у свету, неопходни постепени кораци у том правцу, они су спремни да се привремено уклопе у америчко друштво, како би га добро упознали, искористили демократске погодности које оно нуди (нпр. позивање на верска права и идеологију политичке коректности) и припремили се за његову дестабилизацију. Такође Кандидат не занемарује разлику између цихадистичких лобија којима је исламизација САД примаран циљ (већина њих је повезана и са исламским екстремистичким организацијама) и оних организација које своју делатност ограничавају искључиво на пропагирање исламске вере и заступање интереса муслимана у САД. Иако су те организације мирољубиве, Вукелић истиче да оне ипак несвесно и нехотимично раде у корист цихадистичких лобија и остварења њихових циљева, те стога сматра да се оне могу сврстати под исти појам.

Да би што боље тематизовао предмет своје дисертације „Активности цихадистичких лобија у Сједињеним Америчким Државама“, Вукелић је сматрао неопходним да понуди не само научно него и теолошко објашњење деловања појединаца и организација које своје активности виде као цихад, тј. као верску обавезу сваког истинског муслимана. За разлику од оних теоретичара који су усредсређени само на активности које су повезане са терористичким деловањем (чихад рукама), Кандидат је с правом скренуо пажњу на различите форме цихада, пре свега на ону која је скопчана са пропагандом исламске идеологије. За цихад језиком старају се цихадистички лобији, а њихов утицај се нажалост углавном потцеђује. Опсежном научном дескрипцијом и теоријским увидима Кандидат је уверљиво показао који су циљеви исламских организација и субјеката (чихадистичких лобија) у САД. Путем научног објашњења Вукелић је приказао на који начин цихадистички лобији у САД желе да остваре свој

идеал, а то је потпуна исламизација ове земље. Као највиши ниво научног истраживања у овом раду, Кандидат је изнео научну прогнозу и одговорио на истраживачко питање које гласи: *Да ли је секуларизовано америчко друштво које кроз историју није имало прилику да се сусретне са било којим обликом организованог џихада на свом тлу (до терористичких напада на Светски трговински центар од 26. фебруара 1993. године и 11. септембра 2001. године), способно да препозна, па и да се супростави опасношћу која им прети од бројних џихадистичких лобија који на територији ове земље делују и чији је циљ потпуна исламизација САД па и остатка света ?* Друштвени циљ дисертације јесте пружање увида у проблематику разматране теме, с акцентом на џихадистичким лобијима и последицама које изазива њихово деловање, по само америчко друштво и нацију. Индиректно, циљ ове дисертације је да упозори и домаћу јавност, а поготово субјекте политичког одлучивања, на потенцијалну опасност од џихадистичких лобија такође и у Републици Србији.

3. Основне хипотезе од којих се пошло у истраживању

Основна хипотеза у Вукелићевом истраживању гласи: *У САД делују бројни појединци и организације, који у форми џихадистичких лобија настоје да потпуно исламизују америчко друштво. Њихова борба представља џихад, како на индивидуалном тако и на колективном плану, што је верска обавеза сваког муслимана верника.* Самом идентификацијом појединаца и организација који у САД делују као џихадистички лобији, као и објашњењем различитих форми активности које предствалају џихад, дакле верску обавезу сваког истинског муслимана, Кандидат је успео да потврди основну хипотезу своје дисертације.

Поред основне кандидат је своје истраживање допунио са четири посебне хипотезе, које је такође успешно одбранио.

Прва посебна хипотеза: *Само пропагирање вере и приближавање исламских вредности америчком друштву путем исламске мисије - даве, индивидуални је џихад сваког муслимана као појединца, али и организација које у том смислу делују, користећи притом либерални демократски политички систем САД.* Прву посебну хипотезу кандидат је одбранио препознавањем умереног деловања одређених џихадистичких лобија

(појединаца и организација) посредством исламске мисије, у муслиманском свету познате под термином *дава*. У овом случају она подразумева разне активности које имају за циљ едукацију немуслимана о исламској култури и вери, дакле настојање за суптилном популаризацијом ислама. Под умереним деловањем Кандидат је имао у виду и обезбеђивање адекватних услова муслиманима који већ живе у САД, да се у једној неисламској земљи неометано посвете својој вери и практикују религијске праксе која им она налаже.

Друга посебна хипотеза: *Дугорочни, стратешки циљ џихадистичких лобија у САД јесте успостављање контроле над америчким друштвом стварањем базе која ће у будућности креирати ставове и управљати одлукама усмереним према исламској заједници у САД, режимима на Блиском истоку и земљама насељеним муслиманима, као и исламској религији у ширем смислу.* Ову хипотезу Кандидат је потврдио приказујући на који начин џихадистички лобији настоје да утичу на амерички образовни систем, са циљем да у будућности створе кадрове који ће заступати интересе муслимана у САД, па и значајно утицати на креирање америчке спољне политике према исламском свету.

Трећа посебна хипотеза: *Џихадистички лобији својим прикривеним деловањем успели су да допру до најзначајнијих институција у САД и на тај начин угрозе безбедност ове земље изнутра, што је идеалан начин за остварење њиховог циља.* Ову хипотезу Кандидат је одбранио јасно наводећи ко чини џихадистичке лобије унутар најзначајнијих државних институција у САД и то пре свега у Белој кући, Конгресу, али и безбедносним структурама земље. Управо ова чињеница представља реалну опасност за САД, јер џихадистички лобији на овај начин имају прилику да угрозе безбедност САД изнутра.

Четврта посебна хипотеза: *Велики број џихадистичких лобија уско је повезано са исламским екстремистичким организацијама попут Исламске државе, Ал Каиде, Хамаса и других.* Ову посебну хипотезу Кандидат је одбранио тако што је навео ко су појединци и организације у САД који имају директне везе са исламским екстремистичким организацијама и њиховим лидерима, као и на који начин су заступали њихове интересе.

4. Методе које су примењене у истраживању

У докторској дисертацији „Активности цихадистичких лобија у Сједињеним Америчким Државама“, Кандидат се служио комбинацијом различитих научних метода. Од **основних научних метода** користио је анализу и синтезу, као и поједине аналитичке методе (апстракција, специјализација, дедукција) и синтетичке методе истраживања (конкретизација, генерализација, индукција).

Од **општенаучних метода**, Кандидат је пре свега користио хипотетичко - дедуктивну методу, помоћу које је извршио проверу постављених хипотеза.

Од **методе прикупљања података** коришћена је анализа садржаја докумената, попут књига и научних радова бројних аутора, извештаја истраживачких центара, докумената релевантних америчких државних институција, новинских текстова али и медијских чланака и веб сајтова.

Што се тиче извора података, Кандидат је у дисертацији користио примарне и секундарне изворе. Од примарних би требало истаћи Устав САД, различита саопштења Беле куће, извештаје америчког Министарства правде, FBI, Конгреса САД и других институција, али и саопштења појединаца и организација које је Кандидат у свом истраживању сврстао у категорију цихадистичких лобија. У секундарне изворе, такође врло заступљене у овој дисертацији, спада бројна стручна литература, дакле књиге и научне публикације, извештаји истраживачких центара, медијски извори и слично.

Због врло сложене тематике, Кандидат је у дисертацији највише користио квалитативну методу истраживања, којом је детаљно објаснио деловање и крајње циљеве цихадистичких лобија у САД, допуњујући је и квантитативном методом у виду статистичких података добијених из анализа појединих организација и истраживачких центара.

5. Кратак опис садржаја дисертације

У уводу дисертације Милан Вукелић нас упознаје са значајем који религија има у америчком друштву, као и са проблемом, предметом и циљевима истраживања. Наведене су и хипотезе од којих се полазило у истраживању као и методолошки приступ, од основних и општенаучних метода истраживања до метода прикупљања података. Такође,

у уводном делу дисертације Кандидат је навео и научну и друштвену оправданост свог истраживања.

У првом поглављу дисертације „Ислам у САД“ Кандидат је приказао долазак муслимана у САД, од роба Еставаника, првог муслимана који крочио на америчко тло, преко пет таласа имиграција које су довеле до тога да муслимани масовније населе простор САД. Такође у првом поглављу Вукелић је анализирао и однос америчког неисламског становништва и муслимана, однос председничких администарција САД према муслиманима, као и политичку опредељеност муслимана у САД. Констатовано је да су скоро све америчке администрације, изузев Трампове, биле благонаклоне према муслиманима, као и да амерички муслимани више поверења имају у демократе него у републиканце. Вукелић скреће пажњу да су се амерички муслимани опредељивали да на изборима подрже Демократску странку, иако би било логично, имајући у виду да су им те вредности углавном одбојне, да гласају за Републиканску странку. Међутим, пошто је за муслимане кључно да прожму својом идеологијом америчко друштво и дугорочно раде на остваривању својих циљева, они гласају за оне које им те услове омогућавају, а не за оне чије су им конзервативне вредности несумњиво ближе. Врло битан део првог поглавља јесте анализа феномена исламофобије, који је често предмет дискусије, како у САД тако и другим земљама насељеним муслиманским становништвом.

У другом поглављу дисертације „Темељи конфронтације између муслимана и САД“ Кандидат је анализирао кључне политичке појмове попут демократије, секуларизма, државе и национализма, о којима ислам као религија има дијаментрално другачији став од САД и западноевропских држава. Као један од разлога несугласица између муслимана и САД Вукелић је навео вишедеценијску америчку подршку јеврејској заједници и држави Израел, чије постојање муслимани углавном негирају, као и империјалистичку политику САД према већем делу Блиског истока. Због ригидног става САД у односу са муслиманским земљама, већина муслимана има осећање анимозитета према САД, које је Кандидат описао термином *антиамериканизам*.

У трећем поглављу дисертације „Џихад Муслиманског братства у САД“ Милан Вукелић детаљно описује настанак, идеологију и организацију ове по свему судећи најпознатије џихадистичке организације, која и данас представља узор бројним

исламистима широм света. Кандидат је у овом поглављу дисертације приказао које организације чине лобије Муслиманског братства у САД, као и на који начин оне спроводе своје цихадистичке активности. Врло је важно нагласити да се већина поменутих организација налази на списку пријатељских организација Муслиманског братства, у оквиру документа под називом *An Explanatory Memorandum on the General Goal for the Group in North America*. Ради се својеврсном меморандуму Муслиманског братства за деловање у САД, који је 1991. године сачинио један од лидера организације Мухамед Акрам. У оквиру овог поглавља дисертације Кандидат нас упознаје и са концептом *цивилизацијског цихада*, о којем се у нашој, али и у иностраној јавности јако мало зна, а од суштинске је важности за безбедност САД, јер се управо под тим појмом најбоље може објаснити деловање цихадистичких лобија.

У четвтом поглављу дисертације „Цихад салафистичких лобија у САД“ Кандидат из угла исламске теологије анализира концепт салафистичког виђења ислама и његову подударност са вахабизмом. Ова два појма се у већини литературе поистовећују, а Кандидат у овом делу свог истраживања објашњава њихову колерацију. Такође, у овом делу дисертације Милан Вукелић преиспитује савезништво САД и вахабистичке краљевине Саудијске Арабије. На крају овог поглавља приказане су салафистичке организације у САД и начин на који оне спроводе своје активности.

У петом поглављу дисертације „Шиитски цихад на територији САД“ Кандидат приказује долазак шиитских муслимана у САД, те анализира крајње нестабилне политичке односе између САД и Ирана, земље коју сасвим оправдано описује као стуб шиитског ислама. У овом поглављу приказане су организације које делују као шиитски лобији у САД. Вукелић закључује да се њихово деловање углавном заснива на умеренијим активностима, са акцентом на задовољавање потреба шиитских муслимана у САД. Ипак, на територији САД делује и либански Хезболах, који се такође може сматрати шиитским цихадистичким лобијем, а са активностима ове екстремистичке организације у САД Милан Вукелић нас кроз ово поглавље детаљно упознаје.

У шестом поглављу дисертације „Мисија организације Нације ислама – оруђе цихадистичких лобија у САД“ Кандидат детаљно описује настанак и идеологију организације која је имала велики утицај на афроамеричку заједницу у САД. Иако је

многи муслимани сматрају јеретичком, јер одступа од основних постулата исламске вере, Нација ислама је коришћена од стране цихадистичких лобија у циљу дестабилизације САД, будући да проблем расизма представља врло употребљиво оруђе за остварење њиховог циља. За такво деловање цихадистичких лобија, кандидат користи појам *прилагодљиви џихад*. Захваљујући свом утицају на црнце у САД, улогу цихадистичких лобија одиграли су истакнути лидери Нације ислама, активиста и борац за људска права Малколм Икс и вероватно најпопуларнији боксер у историји овог спорта, Мухамед Али. У овом делу рада Кандидат је укратко приказао и деловање других афроамеричких организација у САД које су вредне помена.

У седмом поглављу дисертације „Продор цихадистичких лобија у најзначајније сфере америчког друштва“ Кандидат је детаљно приказао на који начин цихадистички лобији продиру у америчко друштво. Њихов утицај је из дана у дан све израженији у области медија, културе и образовања. Но оно што би морало да забрине све америчке патриоте је чињеница да они све више продиру и у саму државну администрацију. У медијима цихадистички лобије чине поједине медијске куће, телевизијски и радио канали, као и појединци који заступају интересе цихадиста док наизглед само промовишу исламску веру. Ту су и организације које делују под маском борбе за људска права муслимана, које врше притисак на медије у САД у циљу цензурисања негативног извештавања о муслиманима у САД и исламској заједници у ширем смислу. Цихадистички лобији лукаво продиру у америчку културу, па се на њиховој мети, као један од најзначајнијих креатора јавног мњења у САД, нашао и Холивуд. Такође и бројне познате личности, попут певача, спортиста и глумаца, које су прешле на ислам, свесно или несвесно делују у форми цихадистичких лобија, јер подстичу своје обожаваатеље, махом младе, да следе њихов пример и сами постану муслимани. У сфери образовања најзначајнији је утицај богатих салафистичких лобија који издашним финансирањем америчких универзитета, као и појединих професора, тј. њихових катедра, настоје да академска заједница у САД изгради теоријско становиште о исламској вери које је у складу са њиховим интересима. Можда највећу опасност представља то што су, посредством неких појединаца, првенствено из Демократске странке, цихадистички лобији успели да пронађу своје место и у најзначајним државним институцијама у САД, а то су Конгрес, Бела кућа и безбедносне структуре. Њихов стратешки циљ је да изврше што

већи утицај, па чак и да преузму управљање америчком спољном политиком према исламском свету.

У последњем, осмом поглављу дисертације, „Радикализација америчких муслимана и оружани цихад на територији САД“, Кандидат је приказао на којим местима је забележено највише случајева радикализације и прихватања идеологије које заступају исламске терористичке организације. То су пре свега цамије, затвори, али и интернет простор који је једно од најзначајнијих оруђа исламиста за регрутацију нових чланова. У овом поглављу приказано је и деловање Исламске државе на територији САД, као и број америчких цихадиста који су се упутили у Сирију и Ирак, како би приступили овој терористичкој организацији. Терористички напад од 11. септембра 2001. године представља догађај који чак 76% Американаца сматра једним од десет најгорих у свом животу. Кандидат је у овом поглављу детаљно анализирао овај терористички акт Ал Каиде, успут размотривши и неке од теорија завере, које заступају став да је у организовању тог терористичког акта учествовала и тзв. дубока држава, да би омогућила, не само услове за будуће америчке агресије на исламске земље, него и да би сузила права америчких грађана.

У закључку дисертације Милан Вукелић је сажео резултате свог истраживања и навео да једна велесила, у сваком смислу те речи, какве САД свакако јесу, без сумње има капацитет да се суочи са деловањем цихадистичких лобија у САД, али само под условом да прихвати чињеницу да је цихадистичка опасност данас реална, а да ће временом, ако се ништа не предузме, бити све већа. Амерички политички званичници морају почети да озбиљно схватају упозорење појединих стручњака и организација који скрећу пажњу на субверзивно деловање цихадиста, те да своју безбедносну политику креирају у складу са њиховим препорукама. Наравно, притом морају водити рачуна о томе да верска права америчких муслимана остану неокрњена, јер сваки човек, уколико не угрожава друге, има право да слободно практикују своју веру.

6. Остварени резултати и научни допринос докторске дисертације

Комисија сматра да је кандидат Милан Вукелић својом дисертацијом, која носи назив „Активности цихадистичких лобија у Сједињеним Америчким Државама“, на

научно релевантан и методолошки адекватан начин оставарио значајан научни резултат. Анализирајући дисертацију Кандидата, Комисија је установила да је она плод брижљивог, мултидисциплинарног истраживања, те да она представља теоријски утемељено и аргументовано научно дело.

Истраживање кандидата Милана Вукелића има за циљ да скрене пажњу да у САД, држави која је симбол либералне демократије и у којој су заштита људских права и слобода практиковања вере на највишем могућем нивоу, агресивно јача цихадистички покрет чији је стратешки циљ исламизација америчког друштва, па и целог света. Такође, будући да цихадистички лобији делују и у другим земљама, са истим циљем, ово Вукелићево истраживање може бити корисно штиво не само за научнике него и за оне који доносе важне политичке одлуке. Кандидат је пред нас изнео обиље грађе о најразличитијим цихадистичким лобијима и начинима њиховог деловања, на основу које свако од нас може схватити да је неопходно обратити нарочиту пажњу на субверзивно деловање појединих исламских организација и појединаца, како не бисмо, у кризним ситуацијама, постали лак плен исламског тероризма.

Научни допринос дисертације Кандидата огледа се и у употпуњавању фонда научног знања, пре свега у нашој земљи, јер је број докторских дисертација у чијем је фокусу ислам и феномен цихада врло скроман. Такође, Милан Вукелић је у својој дисертацији први на простору Европе, а вероватно и шире, сачинио дефиницију појма цихадистички лобији, представљајући их као *скуп појединаца и организација који пропагандно - субверзивним активностима настоје да исламизују регион у којем делују.*

7. Закључак

Након што је Комисија проучила докторску дисертацију кандидата Милана Вукелића под називом „Активности цихадистичких лобија у Сједињеним Америчким Државама“, констатује се да је она урађена у складу са одобреном пријавом и да представља оригинално и самостално научно дело. Комисија такође констатује да је Кандидат приликом израде дисертације поштовао прописане академске и научне стандарде, па у складу са тим сматра да су се стекли сви услови за њену јавну одбрану.

Комисија:

Проф. др Драган Симић

Проф. др Ивана Дамњановић

Виши научни сарадник др Марија Ђорић

У Београду, 12. априла 2024. године